

Egyszerre két helyszínen, a budapesti Kogart Házban és a debreceni Modemben is Márffy Ödön-kiállítás látható; igaz, a két tárlat más-más aspektusból közelíti meg a festő művészetét: Debrecenben a kiállítás középpontjában Csinszka, Ady Endre özvegye, Márffy első felesége áll, míg a Kogart átfogó életműtárlatot szentelt a művésznek.

Márffy Ödönt (1878–1959) illene jobban megismernünk. Annak ellenére, hogy Rockenbauer Zoltán kutatásainak középpontjában évek óta a festő áll – a művészettörténész 2006-ban publikált róla egy nagymonográfiát, majd 2008-ban egy elsősorban a laikus közönséget célzó képes ismertetőt –, s többször felbukkantak festményei a Kieselbach Galériában is, Márffy mégsem tartozik a sokat emlegetett alkotók közé. Utoljára 1958-ban volt látható életművének összefoglaló kiállítása, bár több munkáját a Magyar Nemzeti Galériában őrzik. A Kogart új tárlata – amelynek központjában a Csinszka-képekre koncentráló debreceni tárlattal szemben az életmű áll – az Andrassy úton bemutatja Márffy legfontosabb periódusait. (A debreceni kiállításról szóló cikkünket lásd: Csinszka, a sokarcú műzsa, Magyar Hírlap, 2010. február 27.)

Nagy előnye a Kogartban látható válogatásnak, hogy a művek áttekinthetők, s a látnivalók után marad idő a húszperces, egyedülálló rádiófelvételt, a festő Márffy szavait is meghallgatni. Először a francia tanulóéveket bemutató munkákkal szembesülünk, majd a Fauves (Vadak) néven emlegetett, erőteljes színeket alkalmazó francia festőcsoport Márffyra gyakorolt hatását figyelhetjük meg, illetve a Matisse és Cézanne útját követő művészt, néhány Csinszka-ábrázoló portré után pedig a cirkuszi jeleneteket, loábrázolásokat a kékekben és zöldekben úszó tóparti tájképek mellett.

Márffy Ödön kísérletező művész volt. Munkássága sokirányú, de alkotói törekvése egységes: minél többet megmutatni a fény és a szín segítségével az emberből és az ember körüli világból, a test és a táj részleteiből. A képanyag elrendezésével sikerült elérni, hogy a kiállításon számos döbbenetes váltásnak legyünk tanúi, témájában és technikai megoldásaiban eltérő műveket lássunk egymás mellett. Finom pasztellszínekben játszó portrékat váltanak a brugges-i városrészletet ábrázoló munkák, ahol a csónakban ülő szerelmespár jelenléte mellett a víz vagy a part festői megoldásai is fontos szerepet kap-

Posztimpreszionizmus, fauve-izmus, konstruktivizmus – korszakról korszakra

FOTÓ: LEÉB

Az ismeretlen Márffy

KIÁLLÍTÁS Döbbenetes váltások az életműben a hiánypótló Kogart-tárlaton

nak; az élénk színekben játszó Fiú és leány zöld padon című képet fegyelmet és csendes, intim hangulatú, a lakásbelső – a németalföldi festők kedvelt témáját – bemutató munka követi, a Zöld szoba. Márffy szinte mindent elmond a színekkel: hol tömény, erőteljes ragyogásúakat választ, hol kedvenc barnászörös-sárgás összeállítását, hol pedig a fehérrel világosított hatásokat alkalmazza. S ha ez nem lenne elég, tájképein, sőt egyik önarcképén is megjelenik a konstruktivizmus hatása: a szerkezetek bontása, a vonalakkal zárt és elválasztott formák adta hangsúlyok kiemelése. Önarcképein szinte mindenütt ott van a paletta, s gyakran más jeleneteken is feltűnik a festői nézőpont. A kávézókat, bárókat szintén jól ismerte az alkotó, s megmutat valamit a nagyváros nyüzsgő életéből vagy egy zseniális tusrajz, vagy egy mozgalmas olajfestmény révén, ahogyan magánéletéből is egy-egy nyílt, kivételes pillanatot: Csinszkaé mellett ezért láthatunk érzékeny portrékat Cseszkáról (Hacker Franciskáról) a második, kései házasság idejéből. Franciska személyisége „átjön” a képen, mindenféle szerep nélkül látjuk, olyannak, amilyen lehetett. Ennek kontrasztja a delejes szemekkel látó, egy képen szinte a Kékszakállú várában járó Juditot idéző Csinszka. Márffy Ödön azonban nemcsak ösz-

szegez és feldolgoz. Egyike azoknak a festőknek, akik szinte minden jelentős művészeti társaság megalakulásában részt vettek. Őt franciaországi ösztöndíjas évnél köszönhetően indult el, ismerkedett meg egyebek között a posztimpreszionizmussal, majd lett alapítója a magyar MIÉNK-nek, később az innen kiváló, kísérletező Nyolcoknak. Ezután hadifestőként dolgozott az első világháború alatt, majd a KÚT létrehozói között találjuk, amelynek több éven át elnöke. Csinszka halála, 1934 után, a második világháborút követően az Európai Iskola alkotói közt tevékenykedik, majd – mivel eltávolodott a szocia-

lista realizmus világtól, amire nem tudott mit kezdeni – elfelejték. Barátai között ott volt Ady Endre és Gulácsy Lajos: a Gulácsyról felemlegetett hangulatos olajportréja s a kíméletlenül őszinte tusrajz mély emberiségről tanúskodik, s alkotói egymás hatásuk is hangsúlyt kap a kiállításon. A tárlat találó címmel: Szín, fény, ragyogás és következetesen, jól összeválogatott, gazdag képanyaggal felidéz Márffy Ödön műveit. ■

Szín, fény, ragyogás
Márffy Ödön gyűjteményes kiállítása
Kogart Ház
Budapest VI., Andrassy út 112.
Augusztus 1-jéig

Kis magyar képzőművészet-történet

MIÉNK: A Magyar Impreszionisták és Naturalisták Köre elnevezésű művészköri társaság 1911-ig működött. Tizenhét alkotó alapította, a nagybányai festőiskola vezetői közül Ferenczy Károly és Réti István, de belépett Rippl-Rónai József és Vasváry Ödön is. A Japán kávéházban volt a társaság törzshelye.

Nyolcak: A hazai avantgárd közösségek legfontosabbja az 1908-tól 1918-ig működött. Festő tagjai Berényi Róbert, Czifony Dezső, Czöbel Béla, Kernstock Károly, Márffy Ödön, Orbán Dezső, Pór Bertalan és Tihanyi Lajos.

KÚT: Képzőművészek Új Társasága. 1924-ben alakult, a Nyolcak szellemiségét is magának vallotta. Céljuk eleinte a francia posztimpreszionizmus, kubizmus szellemének őrzése volt. 1949-ig működtek Budapesten. Márffy Ödön mellett fontos szerepet játszott a közösségben Csók Istvánnak, Rippl-Rónai Józsefnek és Vasváry Jánosnak. **Európai Iskola:** 1945. október 13-án alakult meg, és 1948-ig élt. Öten alapították: Gegesi Kiss Pál, Kassák Lajos, Kállai Ernő, Mezei Árpád és Pán Imre. Elsősorban a realista és a kortárs európai irányzatok követését tűzték ki célul. A filozófiára is hatottak voltak. Hamvas Béla és Szentkuthy Miklós is részt vett estjeiken. ■